

Baba Basra Sources 68

רמב"ם הלכות טוען ונטען פרק טו הלכה ד

שנים שהיו עוררין על השדה זה אומר שלי וזה אומר שלי ואין לאחד מהן ראיה, או שהביא כל אחד מהם עדים שהיא שלו או של אבותיו או שהביא כל אחד משניהם עדים שאכלה שני חזקה, והשנים שהעידו בהן אלו הן השנים עצמן שהעידו בהן אלו, מניחין אותה בידיהן וכל המתגבר ירד בה ויהיה האחר מוציא מידו ועליו הראיה, ואם בא שלישי ותקף עליהן וירד לתוכה מסלקין ג אותו ממנה.

ר"י מיגאש מסכת בבא בתרא דף לד עמוד ב

כל דאלים גבר וכו' עד ואי דמר לא דמר. מחוורתא דהאי דינא דכל מידי דמינצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אי איתיה לההוא מידי בידא דחד מינייהו הא ודאי המוציא מחבירו עליו הראיה וזה אינו צריך לפנים ולא לפני לפנים. ואי איתיה לההוא מידי בידא דתרווייהו וקא נקטי ליה פלגי ליה בשבועה והיינו דתנן (ברי ש מציעא) שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וכו' והוא הדין נמי היכא דהוי ההוא מידי ברשותא דתרווייהו. ואי ליתיה לההוא מידי בידא דחד מינייהו אי ביד שלישי נתון יהא מונח עד שיבא אליהו והיינו דתנן (שם פ"ג) שנים שהפקידו אצל א' זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי זה נוטל מנה וזה נוטל מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו וכו' ואי לאו ביד שלישי הוא אלא דרמי ברשות הרבים אי נמי ברשותא דליתיה לחד מינייהו אי הוו טענתא דידהו טענתא דאיכא למיקם עלה דמילתא נהי כגון זה אומר שלי וזה אומר שלי זה אומר של אבותי זה אומר של אבותי דאיפשר דאתו סהדי ואמרי כחד מינייהו כיון דאיכא למיקם עלה דמילתא לא פלגינן ליה בהדייהו אלא כל דאלים גבר והוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה ואי ליכא למיקם עלה דמילתא כגון דהוה ליה ההוא מידי דאסתפק ליה מעיקריה דהוי ל' ממון המוטל בספק היכא דאיכא דררא דממונא כגון המחליף פרה בחמור וכו' יחלוקו. והיכא דליכא בינייהו דררא דממונא כגון ב' שטרות היוצאין ביום אחד שודא דדייני כשמואל דקיימא לן כשמואל דהלכתה כוותיה בדיני והני מילי היכא דתרווייהו קא אמרי ברי אבל היכא דחד מינייהו קאמר שמא ואידך אמר ברי כיון דההיא מידי לאו ברשותיה דחד מינייהו הוא מוקמינן ליה ברשותא דההוא דקאמר ברי והוה אידך מוציא מחבירו דקיימא לן ברי ושמא ברי עדיף. והאי דאמרי' דהיכא דהוה ליה ההוא מידי ברשות הרבים אי נמי ברשותא דליתיה לחד מינייהו ותרווייהו קא אמרי ברי יחלוקו הני מילי היכא דליכא למימר בההוא מידי אוקמיה אחזקתיה דמארי' קמא אבל היכא דאיכא למימר אוקמיה אחזקתיה דמארי' קמא כגון המחליף פרה בחמור וכן במוכר שפחתו וילדה כיון דתרווייהו קאמר ברי מוקמינן ליה אחזקתיה דמאריה קמא והוה אידך המע"ה כדמתברר בפרק השואל (מציעא דף ק') והלכה המחליף פרה בחמור וכו'.

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף לד עמוד ב

(סב) ומאי שנא משני שטרות היוצאין ביום אחד דרב אמר יחלוקו ושמואל אמר שודא דדייני. התם ליכא למיקם עלה דמילתא. שאפילו נתברר שזה בשחרית וזה בין הערבים אין הקדמה בשעות אלא בירושלם. ואי משום דאיכא למחזי הי מינייהו קדים במסירת השטר, כיון דזמן ביום אחד מסתמא בההוא יומא הוא דמסר הוא. ומילתא דלא שכיח היא לברורי בעדים הי מינייהו קדים במסירת השטר, הילכך פסקינן ליה לדינא בינייהו לרב כי טעמיה ולשמואל כי טעמיה. אבל הכא איכא למיקם עלה דמילתא דמייתי חד מינייהו סהדי דאבהתיה היא ומוקמינן לה בידיה ואטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינן.

חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

רב אמר יחלוקו וכו' [ושמואל אמר שודא דדייני]. פי' שיתנוהו הדיינים למי שנראה להם וכן אמרו בגמרא הדיינים מחליטין אותו למי שירצו, ולכך אמרו בירושלמי (כתובות פ"י ה"ד) שו[ח]דא דדייני והוא דרך גוזמא לומר שהדבר בידם, ואסיקנא בדוכתה (כתובות צ"ד ב') דרב ושמואל בפלוגתא דרבי מאיר ורבי אלעזר קמפלגי רב כר"מ דאמר עידי חתימה כרתי ולא עידי מסירה הילכך שפיר זכו כאחת בסוף היום שהוא מוכיח מתוכו ואפילו נמסר להם בזה אחר זה והם כשותפין וחולקין, ושמואל דאמר שודא דדייני כר' אלעזר דאמר אף עדי מסירה כרתי, ולדידיה מסתמא נמסר להם בזה אחר זה בו ביום כדי שלא יהא מוקדם דכיון שהם שני שטרות לא היה נותן להם בבת אחת, וכיון דכל שנמסר לו תחילה זכה ואי דמר לא דמר הילכך לא עבדינן חלוקה דמפסדי ודאי לחד מינייהו,

ושוא עדיפא דאפשר דיהבינן ליה למי שהוא שלו, וקושיא דהכא מדשמואל אתיא שפיר דהכי נמי לפי טענותיהם אי דמר לא דמר וכן דעת רוב המפרשים דלא פרכינן [אלא] מדשמואל ומשום דהילכתא כוותיה בדיני נקטינן ליה סתמא, ויש לפרש ג"כ דמקשינן מדרב נמי דה"נ אפשר שאין טוענין האמת ותרוייהו היא וכיון שכן נחלוק ולא נימא כל דאלימ גבר, וכהיא דאמרינן התם (ב"מ ב' ב') אימור בהדי הדדי וכו', (א"כ דכ"ע) [א"נ דעד כאן] לא פליג רב התם אלא משום דס"ל שזכו ודאי בבת אחת כר"מ הא בהא דהכא דהוי ספקא מודה לשמואל דשוא עבדינן וזה יותר נכון.

ופרכינן דהתם ליכא למיקם עלה דמילתא. פי' רש"י ("ש"אפילו יביא עדים שנמסר בזה אחר זה שניהם זוכין כאחת בסוף היום, ואין זה נכון אליבא דשמואל, אלא ה"פ דסתמא דמילתא דלא דכירי לה סהדי הא למי שנמסר תחלה, וכ"ש אם כבר שאלו להם ולא ידעו עד עתה דתו לא ידעי וכ"ש אם מתו, אבל הכא בעדות אבות אף על גב דלא אשכח חד מינייהו סהדי עד השתא קרוב הוא דמשכח מכאן ולהבא.

ומ"ש מהא דתנן המחליף וכו'. וקושיא ודאי לר"נ מדמייתי לה הכא ולא התם בפלוגתא דרב ושמואל, ומיהו הדבר קשה דהתם ג"כ דבר רחוק שיוודע הדבר ברשות מי ילדה כיון שהיתה מונחת בסימטא ולא היתה לפנייהם כשלקחה זה, ועוד היאך לא חקרו על אותם שהיו בסימטא אם יודעים אימתי ילדה, והנכון דאתרוייהו פרכינן היכי לא עבדינן או כל דאלימ גבר כרב נחמן אי לחשוב כדאיכא למיקם עלה דמילתא או שוא דדייני אי חשיבי דליכא למיקם וכו'.

וא"ת ומאי קושיא דהיא ההיא סומכוס היא ואין הלכה כמותו, וי"ל דעד כאן לא פליגי אלא משום דחשבינן לבעל הפרה מוחזק כיון שהיו הבעלים הראשונים וכדאיתא התם (ב"ק מ"ו א') אבל חכמים אומרים המע"ה, הא אילו אין מוחזק יותר מחברו כהא דהכא או כהיא דשמואל מודו לסומכוס דחולקין.

חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

והא דאמרינן ליכא למיקם עלה דמילתא. מתוך השטר קאמר, וכיון דמתוך השטר ליכא למיקם עלה דמילתא אמר שמואל שוא דדייני, שהרי עדים לפניך מעידים ששניהם ביום אחד, ואין אומרים יבאו אחרים ויעידו שזה קודם לזה, אלא אמרינן כשם שאלו לא דקדקו בשעות כך אלו לא דקדקו, כלומר דעידי מסירה גופייהו לא דייקי בשעות ומסתמא בחד יומא אימסר לתרוייהו, וכיון דודאי דחד מינייהו הוא שמסר לזה ואח"כ לזה, דלא שכיח דמסר לתרוייהו בבת אחת, וסהדי לא דייקי בה, עבדינן שוא, אבל הכא איכא למיקם עלה דמילתא. והרב רבי שמואל ז"ל כתב דליכא למיקם עלה דמילתא, שאפילו אם יבאו עדים ויעידו שזה נכתב ונמסר בבקר וזה בערב הלא אין הקדמה לשעות וכו' כדכתיב בפירושו. וליתא דאליבא דשמואל ודאי דסבר עידי מסירה כרתי יש הקדמה בשעות ומשום הכי הוא דאמר שוא עדיפא וכדאוקימנא בגמרא התם כרבי אלעזר דאמר עידי מסירה כרתי, ועוד קשה דאפילו לרב נמי היאך אפשר לומר שאם כתב ומסר לראשון ואח"כ כתב ומסר לשני לא יקנה ראשון, וכי הכותב שטר מתנה ומסר יכול לחזור בו כל אותו היום, ואם כתב בו חדש או שנה יכול לחזור בו כל זמנו, אלא אכן בגמרא הכי קאמרינן, דלמאן דאמר עידי חתימה כרתי אם כתב וכתב ומסר בין בו ביום בין ביום אחר כיון דתרוייהו קנו מעידן חתימה עבדינן חלוקה, ולא חיישינן לשמא כתב ומסר ואח"כ כתב ומסר כי היכי דלא חיישינן לר' אלעזר שמא מסר לשניהם בבת אחת, ובכי האי גונא הוא דאמר רב אין הקדמה בשעות ולפיכך חולקין ששניהם שותפין בו.

לחם משנה הלכות זכיה ומתנה פרק ה הלכה ו

[ו] שני שטרות שזמנן ביום אחד כו'. פ' חזקת הבתים הקשו גבי ההיא ארבא דאמר ר"נ כל דאלימ גבר ומאי שנא משני שטרות היוצאים ביום אחד דרב אמר יחלוקו ושמואל אמר שוא דדייני ותירצו התם ליכא למיקם עלה דמילתא הכא איכא למיקם עלה דמילתא ע"כ. ופי' רשב"ם שם התם בשני שטרות ליכא למיקם עלה דמילתא היום או למחר שיביא האחר עדים ויטול שהרי השטרות שוין בזמן ואפילו אם יבאו העדים ויעידו שזה נכתב ונמסר בבוקר וזה בערב הלא אין הקדמה בשעות כמו שפירשנו למעלה וליכא למימר שמא זה נמסר תחלה יום או יומים או חדש ואח"כ נמסר לשני דמסתמא כיון שנכתבו ביום אחד נמסרו וכו' ע"כ לפירוש רבינו ז"ל דמפרש דטעם שמואל הוא דס"ל כר"א ואילו באו עדים ואמרו לזה נמסר בבוקר ולזה נמסר בערב זה שנמסר לו ראשון קנה דעידי מסירה כרתי הילכך שוא עדיפא דדילמא אתו סהדי ומסהדי ואמרי דהכי הוה מעשה א"כ קשה טובא היכי קאמר דהתם ליכא למיקם עליה דמילתא הא איכא למיקם דילמא אתו סהדי ומסהדי לזה נמסר בבקר ולזה בערב בשלמא לרשב"ם ניחא דסובר דאפילו לזה נמסר בבקר ולזה בערב לא איכפת לן כיון דאין כותבין שעות אלא לרבינו ז"ל

קשה. ולרשב"ם נמי קשה דהא בפ' מי שהיה נשוי אמרי' בברייתא שני שטרות היוצאין ביום אחד חולקים כתב לו ומסר לאחר זה שמסר לו קנה משמע דכשנמסר לזה בבקר ולזה בערב קנה וסייעתא לרבינו ז"ל ותיבתא לרשב"ם ז"ל וכת' רשב"ם ז"ל מוקי לה באתרא דכתבי שעות מ"מ אמאי לא מקשה בפ' חזקת הבתים מהך ברייתא מאי שנא מההיא ארבא וליכא לתרוצי דליכא למיקם עלה דמילתא דהא כיון דאיירי באתרא שכותבין שעות איכא למיקם עלה דמילתא היכא שבאו עדים מי היה קודם. ונראה לתרץ לרשב"ם ז"ל דמוקי לה כשנמסר יום או יומים קודם לחבירו דאע"ג דשני השטרות הם ביום אחד המסירה היה בימים חלוקים וכמו שהקשה הוא ז"ל בפרק חזקת הבתים וליכא למימר שמא מסר יום או יומים וכו' ובהא מוקי לה לברייתא. ורבינו ז"ל יתרץ דמאי דקאמר בגמ' דא"א למיקם עלה דמילתא לאו דאי אפשר למיקם אלא שאין הדבר מצוי כל כך כיון שנכתבו ביום אחד כההיא דארבא ודוחק;

רמב"ם הלכות טוען ונטען פרק ט הלכה ז

שנים שהיו אוחזין בכלי אחד או שהיו רוכבין על גבי בהמה אחת, או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג או יושבין ז בצד ערמה של חטים ומונחות בסמטא או בחצר של שניהם זה אומר הכל שלי וזה אומר הכל שלי כל אחד משניהן נשבע בנקיטת חפץ שאין לו בזה הדבר פחות מחציו ויחלוקו, ושבעה זו תקנת חכמים ח היא כדי שלא יהיה כל אחד תופס בטליתו של חבירו ונוטל בלא שבעה.

הגהות מיימוניות הלכות טוען ונטען פרק ט הלכה ז

[ז] מתוך לשונו נראה דעתו כריצב"א שפירש דלאו דוקא אוחזין מדאמר תלמודא לימא מתני' דלא כר' יוסי כו' אלא מאי רבנן הא אמרי השאר יהא מונח עד שיבא אליהו והאי נמי כשאר דמאי אלמא מדמי ליה לשאר דאין שניהם מוחזקין וטעמא דיחלוקו ולא אמרינן כל דאליים גבר כההיא ארבא בפ' ח"ה דהכא אימר תרווייהו בהדי הדדי אגבהו או קנאוהו ודלא כרש"י וכו"ת שפירשו דוקא אוחזים והא דמדמי ליה לשאר אר"ת דיד נפקד הוי כשניהם מוחזקין אבל אי מנח אארעא אין בו דין חלוקה אלא כל דאליים גבר כההיא ארבא ובס"ה כתב כדברי ר"ת שאם לא היה אוחז לא זה ולא זה כל דאליים גבר כההיא ארבא שאין לנו למחות ביד הבא לתפוס מאחר שאין אדם מוחזק בה ואין יודעין של מי הוא ע"כ. וכן לר"י לא נראה פירוש ריצב"א ע"ש ועיין לקמן סוף פ"י:

[ח] אמר ר' יוחנן כו' ודלא כאביי דאמר חיישינן שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו עיין לעיל פ"ו:

מגיד משנה הלכות טוען ונטען פרק ט הלכה ז

[ז] שנים שהיו אוחזין וכו'. ראש מס' מציעא שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני וכו' עוד במשנה היו שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחד רכוב ואחד מנהיג זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי וכו' ומבואר במשנה שם שזה נשבע וזה נשבע כמ"ש רבינו והוא מתקנת חכמים דמדין תורה כיון ששניהם תפוסין לא היו צריכים שבעה ורבינו כתב כלי ולא הזכיר טלית לפי שיש בדין הטלית חלוקין יתבארו בסמוך. ודע שיש מן המפרשים סבורין שאם היה אחד אומר אני ארגתי טלית זו ואחד אומר אני ארגתי כיון דאיכא ודאי רמאי יהא מונח עד שיבא אליהו ולא אמרו יחלקו אלא במה שאפשר ששניהם זכו בו כאחד ונתלו בזה בסוגית הגמ' ודעת רבינו עיקר שלא חילק בזה דבכל גוונא חולקין בשבעה וכן נראה מן ההלכות ומדברי רבינו וכו"כ הרשב"א ז"ל: